STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE
Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2026, nr. 3(193)

CZU: 343.415:342.841:343.222(478) **https://doi.org/10.59295/sum3(193)2026_16**

STUDIILE DOCTRINARE PRIVIND RĂSPUNDEREA PENTRU INFRACȚIUNILE ELECTORALE, PUBLICATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Serghei LELIC,
Universitatea de Stat din Moldova

În timp, în Republica Moldova, analiza juridico-penală a infracțiunilor electorale a trecut de la simple clarificări terminologice la o înțelegere mult mai amplă a modului în care drepturile electorale sunt protejate. Primele lucrări ale penaliștilor autohtoni au pus bazele, explicând noțiunile esențiale și structura infracțiunilor. Ulterior, reflecția doctrinară s-a adâncit: au fost definite mai precis obiectul juridic și obiectul material, au fost nuanțate modalitățile de manifestare a faptei prejudiciabile, iar statutul victimelor și al subiecților a fost elucidat mai atent. Odată cu apariția unor noi dispoziții de incriminare, analiza s-a aprofundat, vizând detalii ale procesului electoral și distincții subtile între diferite ipoteze de vot ilegal sau falsificare. În ansamblu, știința dreptului penal a ajuns să privească normele, care stabilesc răspunderea pentru infracțiunile electorale, ca parte a unui mecanism complex de apărare a integrității procesului democratic.

Cuvinte-cheie: *analiză doctrinară, campanie electorală, coruperea alegătorilor, falsificare, infracțiuni electorale, latura obiectivă, latura subiectivă, obiect juridic special, obiect material, victimă.*

DOCTRINAL STUDIES ON LIABILITY FOR ELECTORAL OFFENCES PUBLISHED IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Over time, in the Republic of Moldova, the criminal-law analysis of electoral offences has shifted from simple terminological clarifications to a much broader understanding of how electoral rights are protected. Early works by domestic scholars laid the foundation by explaining the essential notions and the structure of these offences. Later, doctrinal reflection deepened: the legal object and the material object were defined with greater precision, the ways in which the harmful act may manifest were more finely distinguished, and the status of victims and subjects was examined with greater care. With the emergence of new incriminating provisions, the analysis expanded further, addressing details of the electoral process and subtle distinctions between various forms of illegal voting or falsification. Taken together, the science of criminal law has come to view the norms establishing liability for electoral offences as part of a complex mechanism designed to safeguard the integrity of the democratic process.

Keywords: *doctrinal analysis, electoral campaign, bribery of voters, falsification, electoral offences, objective side, subjective side, special legal object, material object, victim.*

Introducere

Literatura juridico-penală din Republica Moldova dedicată infracțiunilor electorale, publicată între 2003 și 2025, surprinde firul evolutiv al reflecției doctrinare asupra obiectului de reglementare a art. 181, 181[1] și 182 CP RM. De la primele comentarii ale lui A. Barbăneagră, axate pe explicarea noțiunilor de bază și pe examinarea sumară a elementelor constitutive, până la lucrările ulterioare ale lui A. Borodac, S. Brînza și V. Stati, se conturează treptat un cadru analitic tot mai bine articulat. Extinderea discuției asupra obiectului juridic, obiectului material, motivelor, victimelor sau calității speciale a subiectului, precum și integrarea noilor incriminări – în special a celei privind coruperea alegătorilor – reflectă maturizarea continuă a domeniului. În ansamblu, aceste contribuții științifice nu doar urmăresc ajustările operate în legislația penală și electorală, ci le și interpretează critic, oferind o imagine tot mai nuanțată asupra răspunderii pentru infracțiunile electorale.

Rezultate obținute și discuții

În anul 2003 a fost publicat un comentariu al Codului penal, realizat de A. Barbăneagră, V. Berliba, M. Bîrgău și alți autori. În cadrul acestei ediții, art. 181 și 182 CP RM au fost explicate de *A. Barbăneagră*.[1]

1. A se vedea: BARBĂNEAGRĂ, Alexei et al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu / Sub red. lui Alexei Barbăneagră. Chișinău: Arc, 2003. 836 p. ISBN 9975-61-291-1.

După o introducere succintă, în care autorul respectiv evocă art. 38 din Constituție și anumite dispoziții relevante ale Codului electoral, se trece la analiza conceptelorcheie utilizate în cele două articole supuse comentariului: „împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral” [8]; „împiedicarea activităţii organelor electorale” [8]; „blocarea localurilor secţiilor de votare” [8]; „falsificare” [8]; „orice mijloace” [8] ș.a. Din modul în care sunt interpretate aceste noțiuni se desprind câteva repere utile. Astfel, atacarea localurilor secţiilor de votare implică, potrivit autorului, fie aplicarea violenței, fie amenințarea cu violența, iar în anumite situații chiar folosirea armei. Analiza conceptului de sustragere a urnelor de vot sau a documentelor electorale permite identificarea categoriilor de acte asupra cărora poate interveni făptuitorul, precum „lista electorală, lista de subscripție, buletinele de vot etc.” [2, p. 372]. O notă distinctivă o constituie interpretarea conceptului de falsificare, pe care A. Barbăneagră o definește prin două accepțiuni: „a) a face un lucru să semene cu altul, cu intenția de a înșela, a contraface; 2) a prezenta lucrurile altfel decât sunt ele în realitate, a denatura, a mistifica” [2, p. 373].

Se remarcă atenția acordată de autor detalierii modalităților faptice ale conduitei prejudiciabile prevăzute la art. 182 CP RM. Nici latura subiectivă a infracțiunilor electorale nu este trecută cu vederea: intenția directă este prezentată drept singura formă de vinovăție în care se poate manifesta atitudinea psihică a făptuitorului. Totodată, este analizat subiectul acestor infracțiuni, fiind subliniată calitatea specială cerută autorului infracțiunii de falsificare a rezultatelor votării. Cu toate acestea, A. Barbăneagră nu abordează motivul și scopul infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM, aspecte care ar fi completat în mod firesc analiza laturii subiective. O altă insuficiență a comentariului privește absența unei caracterizări explicite a obiectului juridic special al infracțiunilor electorale.

Manualul elaborat de *A. Borodac* își are apariția în anul 2004.[2]

Spre deosebire de A. Barbăneagră, acest autor conturează în mod explicit limitele obiectului juridic generic („relațiile sociale ce determină ocrotirea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor” [3, p. 129]) și ale obiectului juridic special („relațiile sociale [cu privire la] dreptul electoral al cetățenilor” [3, p. 129]) al infracțiunilor electorale. Mai mult, datorită formatului de manual al lucrării sale, A. Borodac reușește să sistematizeze infracțiunile prevăzute în Capitolul V al părții speciale a Codului penal. Astfel, infracțiunile, prevăzute la art. 181 și 182 CP RM, sunt considerate o parte a infracțiunilor „contra drepturilor politice” [3, p. 131]. Considerăm că această clasificare poate contribui la determinarea obiectului juridic de subgrup al infracţiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM.

Într-o manieră similară lui A. Barbăneagră, A. Borodac pregătește terenul analizei juridico-penale prin examinarea prealabilă a terminologiei, specifice dreptului constituțional și dreptului electoral, indispensabilă pentru interpretarea art. 181 și 182 CP RM. Abia ulterior se trece la tratarea minuțioasă a conceptelorcheie din dispozițiile acestor articole. A. Borodac nu ezită să abordeze problemele legate de concursul de infracțiuni sau de concurența de norme, aspecte care sporesc valoarea practică a studiului său. Sunt scoase în evidență momentul de consumare a infracțiunilor electorale, forma și tipul de vinovăție, precum și particularitățile subiectului acestor infracțiuni.

O contribuție ulterioară, publicată în anul 2005, îmbracă forma unui comentariu și este semnată de A. Barbăneagră, V. Berliba, C. Gurschi și alți autori.[3] În cadrul acestei ediții, exegeza art. 181 și 182 CP RM este realizată de *A. Barbăneagră*.

Lectura acestor pagini lasă impresia unei continuități firești: analiza propusă reia, în linii generale, ideile și structura studiului publicat de autor în 2003, la care ne-am referit anterior. Nu este vorba însă de o simplă reproducere mecanică. Mai curând, A. Barbăneagră își reafirmă, cu aceeași rigoare, pozițiile doctrinare deja conturate, consolidând un mod de a privi infracțiunile electorale pe care îl cultivă consecvent. Această revenire asupra temei conferă textului o anumită coerență evolutivă, sugerând că autorul își asumă și își rafinează treptat propriul cadru conceptual.

2. A se vedea: BORODAC, Alexandru. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8.

3. A se vedea: BARBĂNEAGRĂ, Alexei et al. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p. ISBN 9975-29-338-X.

Manualul semnat de S. Brînza, X. Ulianovschi, V. Stati și alți autori a fost publicat în anul 2005.[4] În cadrul acestuia, analiza dedicată infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM este efectuată de *V. Stati*, care oferă propria sa viziune doctrinară asupra textului incriminator.

În aceeași linie ideatică cu A. Borodac, acest autor pune în lumină conținutul pe care îl are obiectul juridic generic („relaţiile sociale privitoare la realizarea drepturilor constituţionale ale cetăţenilor" [4, p. 181]) și obiectul juridic special al infracțiunilor electorale. Spre deosebire însă de A. Borodac, V. Stati identifică obiectul juridic special al acestor infracțiuni în mod individualizat, pentru fiecare dintre infracțiunile prevăzute la art. 181 și 182 CP RM. În comparație cu A. Borodac, acest autor evidențiază caracterul complex al obiectului juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, sugerând implicit că această infracțiune are, de asemenea, un caracter complex.

Un alt merit al demersului realizat de V. Stati îl constituie relevarea clară a obiectului material al infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM, precum și a victimei acestora. Prin raportare la reglementările relevante din legislația electorală, doctrinarul explică sensul unor concepte, cum ar fi: „localul secţiei de votare" [4, p. 190], „documente electorale" [4, p. 190], „elector" [4, p. 190] ș.a. Extinzând premisa privind complexitatea infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, V. Stati scoate în relief părțile componente ale faptei prejudiciabile din cadrul acestei infracțiuni și, ulterior, explorează modalitățile normative ale faptei respective. Ca profunzime, exegeza, efectuată de V. Stati, nu se deosebește esențial de cele efectuate de A. Barbăneagră și A. Borodac, însă introduce câteva accente proprii. Unul dintre aceste accente este modul în care V. Stati abordează momentul consumativ al infracțiunii care este prevăzută la art. 181 CP RM. Este apreciabilă și examinarea modalităților faptice ale acțiunii prejudiciabile prevăzute la art. 182 CP RM. Cât privește latura subiectivă a infracțiunilor electorale, investigarea acesteia nu se limitează la stabilirea formei și tipului de vinovăție: este determinat și motivul infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM, ceea ce facilitează perceperea mai subtilă a substratului psihologic al acestor infracțiuni. În fine, în privința subiectului infracțiunilor electorale, abordarea lui V. Stati nu se abate în mod esențial de cea propusă de A. Barbăneagră și A. Borodac.

În anul 2009 a apărut o lucrare de comentariu semnată de A. Barbăneagră, Gh. Alecu, V. Berliba ș.a.[5] Art. 181 și 182 CP RM sunt analizate în această lucrare de către *A. Barbăneagră*.

În această ipostază, autorul determină obiectul juridic special al infracțiunilor electorale: „Obiectul juridic special al infracţiunii [prevăzute la art. 181 CP RM] îl constituie relaţiile sociale care vizează dreptul la vot şi la exprimarea liberă a acestui drept. În calitate de obiect juridic secundar pot apărea relaţiile sociale referitoare la realizarea dreptului la libera circulaţie (art. 17 din CRM), proprietate, sănătatea persoanei etc." [1, p. 353]; „Obiectul juridic special al infracţiunii [prevăzute la art. 182 CP RM] îl constituie relaţiile sociale care vizează dreptul de a alege şi de a fi ales în organele reprezentative" [1, p. 354]. Totodată, A. Barbăneagră identifică obiectul material al infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, însă, din motive pe care autorul nu le invocă, nu se pronunță asupra obiectului material al infracțiunii care este prevăzută la art. 182 CP RM.

Latura obiectivă a infracțiunilor electorale este examinată în spiritul metodologic pe care A. Barbăneagră la consacrat în studiile sale din 2003 și 2005, la care ne-am referit anterior. Autorul păstrează aceeași perspectivă analitică și în privința laturii subiective și a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM. O particularitate o constituie însă identificarea motivelor infracțiunii prevăzute la art. 182 CP RM, pe care A. Barbăneagră le enumeră expres: „promovarea unui anumit candidat electoral, dorinţa de a rămâne în funcţie pentru un alt mandat electoral, acţiuni de huliganism, dușmănie, ura bazată pe diverse criterii: sociale, etnice, religioase etc." [1, p. 355] Un alt element de noutate este caracterizarea victimei infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, autorul incluzând în această categorie „orice elector (alegător, concurent electoral, persoană de încredere a candidatului electoral), observator, membru al organelor electorale" [1, p. 354]. În esență, aportul lui A. Barbăneagră oferă anumite clarificări utile, completând imaginea de ansamblu asupra incriminărilor electorale.

4. A se vedea: BRÎNZA, Serghei et al. Drept penal. Partea specială. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X.

5. A se vedea: BARBĂNEAGRĂ, Alexei et al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudenţa CEDO şi a instanţelor naţionale). Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0.

În anul 2010 a fost publicat un manual elaborat de *L. Gîrla* și *Iu. Tabarcea*.[6]

La fel ca V. Stati, cei doi autori analizează întregul spectru al semnelor constitutive ale infracțiunilor ce sunt prevăzute la art. 181 și 182 CP RM. Observând complexitatea obiectului juridic special al infracțiunii reglementate de art. 181 CP RM, L. Gîrla și Iu. Tabarcea propun o examinare distinctă a obiectului juridic principal și a celui secundar. Totodată, ei susțin că infracțiunea prevăzută la art. 181 CP RM poate avea fie o structură formală, fie una materială, însă nu poate fi calificată drept formal-materială. Această poziție se distanțează de concepția care este susținută de V. Stati. În rest, nu se poate susține că ar exista diferențe doctrinare semnificative între abordarea lui V. Stati și cea adoptată de L. Gîrla și Iu. Tabarcea.

O lucrare din 2011, aparținând lui *S. Brînza* și *V. Stati*[7], include analiza realizată asupra infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM.

În comparație cu lucrarea elaborată în 2005, în cadrul căreia V. Stati a efectuat investigarea celor două infracțiuni, care a fost analizată mai sus, aceasta conține analiza unei noi infracțiuni prevăzute de art. 182 CP RM. Noutatea legislativă respectivă constituie efectul intrării în vigoare la 01.10.2010 a Legii nr. 216 din 17.09.2010 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative.[8] Această infracțiune, prevăzută la alin. (1) art. 182 CP RM, constă în „votarea unei persoane: fără a avea acest drept, fie de două sau mai multe ori, fie prin introducerea în urnă a mai multor buletine de vot decât are dreptul, fie prin utilizarea unui act de identitate fals sau a unui buletin de vot fals” [8].

În general, lucrarea din 2011 propune o analiză amplă, cu multiple interferențe din domeniul dreptului constituțional și al dreptului electoral. În cadrul acestei lucrări, victimă a infracţiunii prevăzute la art. 181 CP RM este considerată „persoana care face parte din următoarele două categorii: 1) electori; 2) membrii organelor electorale” [5, p. 458]. Vedem că observatorii nu mai fac parte din această listă, ceea ce deosebește concepția promovată în lucrarea din 2011 de cea din lucrarea din 2005. Se remarcă diferențe dintre cele două lucrări și în ceea ce privește latura obiectivă a infracțiunilor electorale. Astfel, în lucrarea din 2011 se oferă o caracterizare amplă a modalităților faptice ale faptelor prejudiciabile descrise în art. 181 și 182 CP RM, cu numeroase exemple și trimiteri la contravenții adiacente. În cazul infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 182 CP RM, sunt specificate și analizate procedeele tehnice de falsificare (răzuire, spălare, tratament chimic etc.), asemenea detalii lipsind în lucrarea din 2005. De asemenea, în lucrarea din 2011, în contextul examinării timpului de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, se caracterizează în detaliu perioada electorală și campania electorală. În lucrarea din 2005 se menționa doar faptul că infracțiunea respectivă se comite în perioada electorală.

În 2015, *S. Brînza* și *V. Stati* au inclus în analiza lor asupra părții speciale a dreptului penal și examinarea infracțiunilor prevăzute la art. 181, 181[1] și 182 CP RM, pe care le tratează în contextul evoluțiilor doctrinare ale perioadei.[9]

De menționat că, în această lucrare, infracțiunile electorale sunt incluse în categoria de „infracţiuni contra drepturilor politice ale cetăţeanului” [7, p. 632], ceea ce o apropie de concepția lui A. Borodac. În lucrările precedente, avându-i drept coautori pe S. Brînza și V. Stati, infracțiunile electorale erau incluse în categoria de „infracţiuni contra principiului egalităţii şi drepturilor politice ale cetăţeanului” [4, p. 183; 5, p. 444]. Autorii argumentează că această reconceptualizare „reiese din concepţia Pactului internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale şi a Pactului internaţional cu privire la drepturile civile şi politice” [7, p. 631-632].

6. A se vedea: ГЫРЛА, Л. Г., ТАБАРЧА, Ю. М. Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 с. ISBN 978-9975-4158-0-4.

7. A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p. ISBN 978-9975-53-029-3.

8. A se vedea: Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 216 din 17.09.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 191-193, 634.

9. A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.

Cel mai proeminent element de noutate îl reprezintă totuși analiza în lucrarea din 2015 a infracțiunii de corupere a alegătorilor, prevăzute la art. 181[1] CP RM. Acest articol a fost introdus în textul legii penale ca urmare a intrării în vigoare la 03.02.2012 a Legii nr. 245 din 02.12.2011 privind modificarea şi completarea unor acte legislative.[10] În acest plan, se analizează aspectele de ordin tehnico-legislativ ale incriminării faptei de corupere a alegătorilor, se determină diferența dintre noțiunea de corupere a alegătorilor și cea de corupție electorală, se analizează elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art. 181[1] CP RM, luându-se în calcul atât reglementările constituționale și electorale în materie, cât și efectele intrării în vigoare la 03.05.2013 a Legii nr. 53 din 29.03.2013 pentru modificarea articolului 181[1] din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002.[11]

Pe parcursul examinării obiectului juridic special al infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, se face distincția dintre drepturile electorale și alte drepturi similare ale cetățenilor, ceea ce contribuie la o circumstanțiere mai precisă a sferei de aplicabilitate a acestui articol. În procesul de investigare a obiectului material al infracțiunilor prevăzute la art. 181 și 182 CP RM, este extinsă lista de documente electorale care pot forma acest obiect. De asemenea, în cadrul analizei victimei infracțiunii prevăzute la art. 181 CP RM, se detaliază informația privitoare la categoriile de persoane care doar în aparență ar avea această calitate juridică. În contextul pertractării laturii obiective a aceleiași infracțiuni, se fac explicații suplimentare referitoare la ipoteza de declarare a alegerilor nevalabile. În același registru, se examinează mai amplu caracteristicile violenței, ale atacării, ale sustragerii și ale altor noțiuni care se referă la fapta prejudiciabilă. Nu în ultimul rând, atunci când este analizat subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 182 CP RM, se explică mai clar diferența dintre noțiunile de funcționar electoral și de membru al organului electoral. Toate acestea sporesc calitatea teoretico-practică a lucrării examinate, în comparație cu lucrările din 2005 și 2011, semnate de S. Brînza și V. Stati.

În anul 2021 a fost publicată lucrarea lui *S. Brînza* și *V. Stati*, care are un format de compendiu.[12] Același format are a doua ediție a lucrării semnate de *S. Brînza*, *V. Stati* și *A. Stratan*, care a fost publicată în anul 2025.[13] Din motive legate de restrângerea materiei predate la disciplina „Drept penal. Partea specială" la anumite teme de studiu, în cadrul acestor două lucrări se analizează doar infracțiunile prevăzute la art. 181 și 182 CP RM. Aceasta cu toate că, în afară de art. 181[1] CP RM, alte două articole care stabilesc răspunderea pentru infracțiuni electorale – 181[2] și 181[3] – au completat între timp textul legii penale.[14]

*Într-un act aprobat de ANACEC se arată: „*Compendiul reprezintă o publicație în care se face o expunere rezumativă, sintetică a unei discipline sau a unei concepții; conspect. Compendiul se prezintă sub forma unei lucrări, care cuprinde aspecte teoretice şi aplicaţii practice, ce constituie un suport metodologic în procesul didactic din instituţiile de învăţământ" [9]. Respectând aceste exigențe, autorii prezintă într-o formă succintă cea mai importantă informație referitoare la infracțiunile prevăzute la art. 181 și 182 CP RM.

10. A se vedea: Legea privind modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 245 din 02.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 25-28, 77.

11. A se vedea: Legea pentru modificarea articolului 1811 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002: nr. 53 din 29.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 97-103, 320.

12. A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Drept penal. Partea specială: Compendiu. Chişinău: CEP USM, 2021. 370 p. ISBN 978-9975-158-47-3.

13. A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie, STRATAN, Andrei. Drept penal. Partea specială: Compendiu, ediția a II-a. Chişinău: Tipografia Centrală, 2025. 402 p. ISBN 978-5-88554-470-2.

14. Astfel, art. 1812 a completat Codul penal în rezultatul intrării în vigoare la 14.04.2015 a Legii nr. 36 din 09.04.2015 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative*. Totodată, art. 1813 a fost introdus în Codul penal ca urmare a intrării în vigoare la 20.04.2022 a Legii nr. 73 din 31.03.2022 privind modificarea unor acte normative.

* Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative: nr. 36 din 09.04.2015. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 93, 134.

** Legea privind modificarea unor acte normative: nr. 73 din 31.03.2022. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 115-117, 196.

Ca temelie servește expunerea materiei în lucrarea din 2015, semnată de S. Brînza și V. Stati, care a fost examinată anterior. Singurul element de noutate în raport cu această lucrare din 2025 îl constituie analiza ipotezei „fie în locul unei alte persoane” [8] din alin. (1) art. 182 CP RM. Or, această ipoteză a apărut în textul legii penale în rezultatul intrării în vigoare la 01.01.2023 a Legii nr. 336 din 08.12.2022 pentru modificarea unor acte normative.[15] Referitor la ipoteza de votare în locul unei alte persoane, S. Brînza, V. Stati și A. Stratan relevă că aceasta presupune „*încălcarea regulii stabilite în alin. (1) art. 78 din Codul electoral, conform căreia* fiecare alegător votează personal, iar votarea în locul altor persoane nu se admite” [6, p. 113]. Prin aceasta se sugerează că orice substituire a alegătorului anulează caracterul personal al votului și, prin aceasta, este afectată *însăși integritatea procesului electoral.*

Concluzii

Privită în ansamblu, evoluția doctrinară dedicată infracțiunilor electorale (în special, celor prevăzute la art. 181, 181[1] și 182 CP RM) confirmă nu doar acumularea unor interpretări, ci și transformarea treptată a modului în care dreptul penal se raportează la exercițiul electoral. Pe măsură ce literatura de specialitate sa diversificat, exegeza a început să urmărească nu doar conținutul juridic al acestor incriminări, ci și vulnerabilitățile reale ale procesului electoral, acolo unde intervenția penală poate proteja fără a altera mecanismele democratice. Această schimbare de perspectivă a permis o înțelegere mai vie a faptelor incriminate la art. 181, 181[1] și 182 CP RM, în care detaliile tehnice devin un instrument pentru a surprinde modul concret în care poate fi afectată libertatea de vot. În același timp, extinderea sferei de incriminare a obligat doctrina juridico-penală autohtonă să regândească echilibrul dintre apărarea ordinii de drept și autonomia procesului electoral, evitând atât penalizarea insuficientă, cât și reacțiile excesive. Literatura de specialitate analizată denotă că progresul acestui domeniu se măsoară nu numai prin ajustarea terminologiei sau prin ordonarea mai riguroasă a conceptelor, dar și prin capacitatea doctrinarilor de a integra normele incriminatoare respective într-o viziune coerentă asupra protecției procesului electoral, în care răspunderea penală devine o pârghie flexibilă de consolidare a încrederii publice și de menținere a autenticității exercițiului democratic.

Bibliografie:

1. BARBĂNEAGRĂ, Alexei et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudenţa CEDO (Convenţia europeană a Drepturilor Omului) şi a instanţelor naţionale)*. Chişinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0.
2. BARBĂNEAGRĂ, Alexei et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu* / Sub red. lui Alexei Barbăneagră. Chișinău: Arc, 2003. 836 p. ISBN 9975-61-291-1.
3. BORODAC, Alexandru. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8.
4. BRÎNZA, Serghei et al. *Drept penal. Partea specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X.
5. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. ISBN 978-9975-53-029-3.
6. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie, STRATAN, Andrei. *Drept penal. Partea specială: Compendiu, ediția a II-a*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2025. 402 p. ISBN 978-5-88554-470-2.
7. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială.* Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.
8. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
9. *Regulamentul privind publicațiile științifice, ştiinţifico-metodice, didactice și alte lucrări acceptate în procesul de evaluare a cercetării şi inovării, aprobat prin Decizia CC al ANACEC nr.17 din 01.03.2022*. [Accesat: 18.01.2026] Disponibil: https://www.anacec.md/files/Regulament-publicatii_01.03.2022.pdf

15. A se vedea: Legea pentru modificarea unor acte normative: nr. 336 din 08.12.2022. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 428-430, 772.

Date despre autor:
Serghei LELIC, doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice și Economice, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0009-0004-8087-3967
E-mail: lelicsergiu@gmail.com

Prezentat: 20.02.2026
Recenzat: 02.03.2026
Acceptat spre publicare: 20.05.2026